

Wersja: 17.04.2023

Opracowanie: Magdalena Bar na podstawie dyskusji i ustaleń zespołu związanego z FER (Sabina Lubaczewska, Aleksandra Zienkiewicz, Magdalena Berezowska-Niedźwiedz oraz zaproszeni Eksperti)

Zwolnienia z obowiązku uzyskania zezwolenia na usunięcie drzewa lub krzewu

1.

Art. 83f ust. 1 uop otrzymuje brzmienie:

Art. 83f

1. Przepisów art. 83 ust. 1 nie stosuje się do:

- 1) krzewu albo krzewów rosnących w skupisku, o powierzchni do 5 m²;
- 2) drzew, których obwód pnia na wysokości 5 cm nie przekracza:
 - a) 35 cm - w przypadku topoli, wierzb, kasztanowca zwyczajnego, klonu jesionolistnego, klonu srebrzystego, robinii akacjowej oraz płatanu klonolistnego,
 - b) 25 cm - w przypadku pozostałych gatunków drzew;
- 3) drzew lub krzewów, które rosną na nieruchomościach stanowiących własność osób fizycznych i są usuwane na cele niezwiązane z prowadzeniem działalności gospodarczej;
- 4) drzew lub krzewów na plantacjach lub w lasach w rozumieniu ustawy z dnia 28 września 1991 r. o lasach;
- 5) drzew lub krzewów owocowych, z wyłączeniem rosnących na terenie nieruchomości lub jej części wpisanej do rejestru zabytków, na terenach zieleni lub w pasie drogowym drogi publicznej;
- 6) drzew lub krzewów usuwanych w związku z funkcjonowaniem ogrodów botanicznych;
- 7) drzew lub krzewów usuwanych na podstawie decyzji właściwego organu z obszarów położonych między linią brzegu a wałem przeciwpowodziowym lub naturalnym wysokim brzegiem, w który wbudowano trasę wału przeciwpowodziowego, z wału przeciwpowodziowego i terenu w odległości mniejszej niż 3 m od stopy wału;
- 8) drzew lub krzewów, które utrudniają widoczność sygnalizatorów i pociągów, a także utrudniają eksploatację urządzeń kolejowych albo powodują tworzenie na torowiskach zasp śnieżnych, znajdujących się w odległości nie większej niż określona w przepisach wydanych na podstawie art. 54 ustawy z dnia 28 marca 2003 r. o transporcie kolejowym, usuwanych na podstawie decyzji właściwego organu;

9) drzew lub krzewów stanowiących przeszkody lotnicze, usuwanych na podstawie decyzji właściwego organu;

10) drzew lub krzewów usuwanych z obszaru parku narodowego lub rezerwatu przyrody nieobjętego ochroną krajobrazową;

11) drzew lub krzewów usuwanych w ramach zadań wynikających z planu ochrony lub zadań ochronnych parku narodowego lub rezerwatu przyrody, planu ochrony parku krajobrazowego, albo planu zadań ochronnych lub planu ochrony dla obszaru Natura 2000;

12) prowadzenia akcji ratowniczej przez jednostki ochrony przeciwpożarowej lub inne właściwe służby ustawowo powołane do niesienia pomocy osobom w stanie nagłego zagrożenia życia lub zdrowia;

13) drzew lub krzewów stanowiących złomy lub wywroty usuwanych przez:

a) jednostki ochrony przeciwpożarowej, jednostki Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej, właściciele urządzeń, o których mowa w art. 49 § 1 Kodeksu cywilnego, zarządców dróg, zarządców infrastruktury kolejowej, gminne lub powiatowe jednostki oczyszczania lub inne podmioty działające w tym zakresie na zlecenie gminy lub powiatu,

b) inne podmioty lub osoby, po przeprowadzeniu oględzin przez organ właściwy do wydania zezwolenia na usunięcie drzewa lub krzewu, potwierdzających, że drzewa lub krzewy stanowią złom lub wywrot;

14) drzew lub krzewów należących do IGO stwarzających zagrożenie dla Unii lub do IGO stwarzających zagrożenie dla Polski.

2.

a) Art. 56 ust. 1 ustawy o transporcie kolejowym otrzymuje brzmienie:

1. W razie potrzeby usunięcia drzew lub krzewów znajdujących się w lasach w rozumieniu ustawy z dnia 28 września 1991 r. o lasach, utrudniających widoczność sygnałów i pociągów lub eksploatację urządzeń kolejowych albo powodujących zaspę śnieżną, starosta, na wniosek zarządcy, wydaje decyzję o usunięciu drzew lub krzewów. Decyzję wykonuje zarządca.

b) W art. 56 ustawy o transporcie kolejowym dodaje się ust. 1a – 1b w brzmieniu:

1a. W razie potrzeby usunięcia drzew lub krzewów znajdujących się poza lasami w rozumieniu ustawy z dnia 28 września 1991 r. o lasach, utrudniających widoczność sygnałów i pociągów lub eksploatację urządzeń kolejowych albo powodujących zaspę śnieżną, znajdujących się w odległości nie większej niż określona w przepisach wydanych

na podstawie art. 54, starosta, na wniosek zarządcy, wydaje decyzję o usunięciu drzew lub krzewów. Decyzję wykonuje zarządca.

1b. Do drzew lub krzewów znajdujących się poza lasami w rozumieniu ustawy z dnia 28 września 1991 r. o lasach, utrudniających widoczność sygnałów i pociągów lub eksploatację urządzeń kolejowych albo powodujących zaspę śnieżną, znajdujących się w odległości większej niż określona w przepisach wydanych na podstawie art. 54, stosuje się przepisy ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody, z tym że zezwolenie na usunięcie drzewa lub krzewu wydaje starosta na wniosek zarządcy. Zezwolenie wykonuje zarządca.

Uzasadnienie

Przyjętą przez ustawę o ochronie przyrody zasadą jest usuwanie drzew i krzewów na podstawie zezwolenia wydanego przez właściwy organ administracji. W ten sposób organy te są w stanie kontrolować gospodarowanie zielenią i weryfikować czy usunięcie rzeczywiście jest uzasadnione i konieczne.

Realizacja celu ustawy o ochronie przyrody, jakim jest m.in. „ochrona walorów krajobrazowych, zieleni w miastach i wsiach oraz zadrzewień” (art. 2 ust. 2 pkt 5) wymaga, aby wyjątki od tej zasady były rzeczywiście uzasadnione i niezbędne.

Tymczasem w obecnej wersji ustawy lista ta jest długa, a część przewidzianych wyjątków nie znajduje uzasadnienia.

W art. 83f ust. 1 ustawy proponuje się wprowadzenie opisanych niżej zmian:

1) Zmniejszenie niewymagającej zezwolenia na usunięcie powierzchni krzewu lub krzewów – z 25 m² do 5 m².

Zmiana ta jest uzasadniona tym, że krzewy pełnią ważne funkcje ekosystemowe.

Warstwa krzewów wpływa na zachowanie właściwego poziomu wilgotności gleby i powietrza, co tworzy mikroklimat mający znaczenie dla roślin i komfortu ludzi. Parowanie z powierzchni licznych roślin obniża temperaturę miejskiej wyspy ciepła. Krzewy zwiększają powierzchnię zieleni, czynnie oczyszczającą powietrze (fitoremediacja), są szczególnie ważne w miejscach, gdzie nie ma przestrzeni dla drzew. Krzewy stanowią miejsce zakładania gniazd i żerowania zwierząt – owadów, ptaków i ssaków. Zwierzęta wielu gatunków są wręcz uzależnione od zakrzewień i nie występują poza nimi.

2) Uchylenie dotychczasowego punktu 2 o treści „krzewów na terenach pokrytych roślinnością pełniącą funkcje ozdobne, urządzonej pod względem rozmieszczenia i doboru gatunków posadzonych roślin, z wyłączeniem krzewów w pasie drogowym drogi publicznej, na terenie nieruchomości lub jej części wpisanej do rejestru zabytków oraz na terenach

zieleni”.

Zwolnienie wymienionych w pkt 2 krzewów z obowiązku uzyskania zezwolenia na usunięcie nie ma uzasadnienia, gdyż krzewy te również pełnią ważne funkcje ekosystemowe wymienione powyżej.

3) Zmniejszenie obwodów drzew niewymagających zezwolenia na usunięcie:

- w przypadku topoli, wierzb, kasztanowca zwyczajnego, klonu jesionolistnego, klonu srebrzystego, robinii akacjowej oraz platanu klonolistnego – z 80 cm na 35 cm,
- w przypadku pozostałych gatunków drzew – z 65 cm lub 50 cm na 25 cm.

Zmiana ta stanowi powrót do rozwiązania przewidzianego w ustawie do końca roku 2016, tj. zanim wprowadzono przepisy deregulujące częściowo ochronę drzew. Proponuje się mianowicie podział gatunków drzew na dwie, a nie trzy kategorie oraz zmniejszenie obwodów zwalniających z obowiązku uzyskania zezwolenia.

Drzewa o obwodzie 80 cm, a wśród gatunków wolniej rosnących – 65 czy 50 cm - są już drzewami, które rosły w danym miejscu co najmniej kilkanaście lub kilkadziesiąt lat, a zatem są dobrze zaadaptowane do lokalnych warunków, pozwala z dużym prawdopodobieństwem założyć, że przetrwają w tych warunkach przez kolejne lata i będą pełniły swoje funkcje ekosystemowe. Są to drzewa już sporych rozmiarów.

Celem proponowanego zmniejszenia wymiarów drzew, dla których wymagane jest zezwolenie ma także na celu zapewnienie, że drzewa posadzone w ramach nasadzeń zastępczych nie zostaną usunięte (po upływie 5 letniego okresu "gwarancji") bez konieczności uzyskania zezwolenia.

4) Uchylenie dotychczasowego punktu 3b) o treści: „drzew lub krzewów usuwanych w celu przywrócenia gruntów nieużytkowanych do użytkowania rolniczego”.

Istnienie takiego wyjątku od obowiązku uzyskiwania zezwolenia nie jest uzasadnione. W praktyce prowadzi do usuwania cennych zadrzewień śródpolnych. Tymczasem zadrzewienia te chronią zasoby wodne spowalniając powierzchniowy spływ wody oraz ograniczając parowanie wody z przylegającego obszaru. Znaczenie zadrzewień śródpolnych zwiększa się w obliczu zmiany klimatu, skutkującej nasileniem deficytów wody. Ponadto, działając jak biologiczny filtr, zadrzewienia te poprawiają jakość wód gruntowych i powierzchniowych i oczyszczają wodę spływającą z pól. Zadrzewienia śródpolne są także jednym z kluczowych elementów przestrzeni, mając wieloaspektowy wpływ na strukturę krajobrazu, jego funkcjonowanie oraz na sposób jego postrzegania przez człowieka.

Jednocześnie z uchyleniem tego punktu, dla zabezpieczenia interesów rolników, w art. 86 ust. 1 zawierającym listę wyjątków od uiszczania opłat za usunięcie drzew, wprowadzono zwolnienie obejmujące właśnie drzewa lub krzewy usuwane w celu przywrócenia gruntów nieużytkowanych do użytkowania rolniczego.

5) Uzupełnienie punktu 5, dotyczącego drzew lub krzewów owocowych, poprzez dodanie do listy miejsc, w których zezwolenie na usunięcie takich drzew i krzewów jest jednak

wymagane (zwolnienie z uzyskania zezwolenia nie ma zastosowania) pasa drogowego drogi publicznej.

Uchwalenie zmiany w pkt 5 spowodowałoby, że zezwolenie na usunięcie drzewa lub krzewu owocowego byłoby wymagane w sytuacji, gdy rosną one: na terenie nieruchomości lub jej części wpisanej do rejestru zabytków lub na terenach zieleni (tak jak to jest obecnie) i dodatkowo w pasie drogowym drogi publicznej.

Wyjątek od obowiązku uzyskania zezwolenia na usunięcie ma sens w odniesieniu do tych drzew i krzewów owocowych, które rzeczywiście są wykorzystywane do hodowli owoców.

Drzewa i krzewy owocowe rosnące przy drogach mają wartość przyrodniczą i krajobrazową, analogicznie ja te rosnące na terenach zieleni. Nieuzasadnione jest więc zwolnienie z obowiązku uzyskania zezwolenia na ich usunięcie.

6) Zmiana w punkcie 6 polegająca na usunięciu słów „lub zoologicznych”. W ten sposób usuwanie drzew i krzewów z terenu ogrodu zoologicznego będzie wymagało zezwolenia.

Obecnie punkt 6 pozwala na usuwanie drzew i krzewów bez zezwolenia zarówno z terenu ogrodów botanicznych, jak i zoologicznych.

O ile zwolnienie to jest uzasadnione w odniesieniu do ogrodów botanicznych, których zadaniem jest zachowanie roślinności i odpowiednie jej kształtowanie w celach naukowych (jak również w celu udostępniania swojego terenu do zwiedzania), to ogrody botaniczne nie są skoncentrowane na roślinności lecz na przetrzymywaniu zwierząt. Nie ma zatem uzasadnienia, aby były traktowane inaczej niż np. parki czy tereny zieleni w mieście.

7) Zmiana w punkcie 8, dotyczącym drzew lub krzewów, które utrudniają widoczność sygnalizatorów i pociągów, a także utrudniają eksploatację urządzeń kolejowych albo powodują tworzenie na torowiskach zasp śnieżnych.

W punkcie tym dodano słowa „znajdujących się w odległości nie większej niż określona w przepisach wydanych na podstawie art. 54 ustawy z dnia 28 marca 2003 r. o transporcie kolejowym”. Chodzi tu o rozporządzenie określające odległości od linii kolejowych w jakich (poza wyjątkami) nie powinny rosnąć drzewa. W odniesieniu do drzew poza lasami odległość ta wynosi 6 m.

Jednocześnie wprowadzono konieczne zmiany w art. 56 ustawy o transporcie kolejowym.

Obecnie zezwolenie na usunięcie drzew i krzewów znajdujących się w pobliżu linii kolejowych (zarówno w ramach wskazanego wyżej sześciometrowego pasa, jak i poza nim) wydaje starosta, z tym, że nie stosuje on przepisów ustawy o ochronie przyrody lecz przepisy ustawy o transporcie kolejowym, które nie zapewniają drzewom należytej ochrony.

W praktyce często zdarza się, że zarządcy linii kolejowych – korzystając z uproszczonego trybu uregulowanego w ustawie o transporcie kolejowym – usuwają drzewa dojrzałe i wartościowe, nawet gdy ich usunięcie nie jest bezwzględnie konieczne (symbolicznym przykładem takiego postępowania może być usunięcie dębu Karlik w Gogolinie, które to usunięcie nie było konieczne – zob. materiały na: <https://nto.pl/gogolin-dab-karlik-zostal-wyciety-internauci-oburzeni-dzialaniem-pkp-plk/ar/c8-14691625> oraz <https://dzikiezycie.pl/archiwum/2018/pazdziernik-2018/uratowac-karlika-historia-walki-o-zycie-drzewa>).

Celem proponowanych zmian jest zapewnienie, aby w odniesieniu do drzew i krzewów

znajdujących się poza lasami, rosnących w odległości większej niż 6 metrów od torów (czyli poza obszarem wyznaczonym przez ww. rozporządzenie) miały zastosowanie zasady ustawy o ochronie przyrody dotyczące ochrony drzew i krzewów oraz wydawania zezwoleń na ich usuwanie – tyle, że organem wydającym te zezwolenia pozostałby starosta.

Usuwanie takich drzew i krzewów byłoby zwolnione z opłat: w art. 86 ust. 1 dodano punkt zwalniający z opłat usuwanie „drzew lub krzewów, które utrudniają widoczność sygnalizatorów i pociągów, a także utrudniają eksploatację urządzeń kolejowych albo powodują tworzenie na torowiskach zasp śnieżnych, usuwanych na podstawie decyzji właściwego organu”.

8) Usunięcie dotychczasowego punktu 10 o treści: „drzew lub krzewów usuwanych na podstawie decyzji właściwego organu ze względu na potrzeby związane z utrzymaniem urządzeń melioracji wodnych szczegółowych”.

Pojęcie melioracji wodnych szczegółowych nie występuje w obecnie obowiązującej ustawie Prawo wodne.